

Procedury w przypadku wystąpienia wewnętrznych zewnętrznych zagrożeń fizycznych w przedszkolu

**Załącznik nr 2 do zarządzenia dyrektora
nr 24.2018/2019 z dnia 20.05.2019r.
w sprawie wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń
w szkole i w przedszkolu**

Dokument został opracowany na podstawie procedur wydanych przez Departament Wychowania i Kształcenia Integracyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej.

SPIS TREŚCI

Numery alarmowe do służb, inspekcji i straży.....	5
1. Zagrożenia wewnętrzne.....	7
1.1. Przypadek dziecka będącego ofiarą czynu karalnego.....	9
1.2. Agresywne zachowanie.....	10
1.2.1. Agresja fizyczna.....	10
1.2.2. Agresja słowna.....	10
1.3. Kradzież lub wymuszenie pieniędzy bądź innych przedmiotów wartościowych.....	12
1.4. Wystąpienie przypadku pedofilii w szkole.....	13
1.5. Pożar w szkole.....	14
1.6. Wypadek dziecka.....	16
1.6.1. Udzielenie poszkodowanemu pierwszej pomocy przedmedycznej.....	16
1.6.2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia.....	16
1.6.3. Zespół powypadkowy.....	17
1.6.4. Postępowanie powypadkowe.....	17
1.6.5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego.....	18
1.6.6. Dokumentacja.....	18
1.7. Procedura postępowania w przypadku, gdy pijany rodzic/ prawny opiekun pod wpływem narkotyków zamierza odebrać dziecko ze szkoły.....	19

2. Zagrożenia zewnętrzne	21
2.1. Alarm w szkole.....	22
2.2. Wtargnięcie uzbrojonych osób trzecich do szkoły.....	24
2.3. Podłożenie podejrzanego pakunku.....	26
2.4. Podłożenie ładunku wybuchowego.....	27
2.5. Znalezienie niewypału lub niewybuchu.....	28
2.6. Wypadek skażenia chemicznego bądź biologicznego szkoły.....	30
2.7. Działanie w warunkach zagrożenia środkami promieniotwórczymi.....	31
2.8. Zagrożenie toksycznymi środkami przemysłowymi.....	33
2.9. Wystąpienie katastrofalnych zjawisk atmosferycznych.....	37
2.9.1. Postępowanie w warunkach intensywnych opadów, śniegu i mrozów.....	37
2.9.2. Postępowanie w warunkach zagrożenia silną wicherą i huraganem.....	39
2.10. Wystąpienie katastrofy budowlanej.....	41

Numer alarmowy	Służba ustawowo powołana do niesienia pomocy
112	Centrum Powiadamiania Ratunkowego jako ogólnoeuropejski numer alarmowy
986	Straż Miejska (tam, gdzie jest powołana)
987	numer informacyjno – koordynacyjny na potrzeby centrum zarządzania kryzysowego
988	Telefon Zaufania
991	Pogotowie Energetyczne
992	Pogotowie Gazowe
993	Pogotowie Ciepłownicze
994	Pogotowie Wodociągów i Kanalizacji
995	Komendant Główny Policji – system Child Alert
996	Centrum Antyterrorystyczne – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
997	Policja
998	Państwowa Straż Pożarna
999	Pogotowie Ratunkowe

(52) 584-01-10	Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego
(61) 854-11-54	Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego

(52) 376-18-00	Kujawsko-Pomorska Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
(61) 854-48-00	Wielkopolska Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna

1. Zagrożenia wewnętrzne

Za najważniejsze zagrożenia wewnętrzne w przedszkolu można uznać: pojawienie się wśród dzieci ofiary czynu karalnego, agresywne zachowania dziecka, wymuszenia oraz kradzież pieniędzy lub innych przedmiotów wartościowych, wystąpienie pedofilii w przedszkolu, pożar oraz wypadek dziecka.

Zazwyczaj, we wczesnym stadium takim zagrożeniom można zapobiec, ponieważ zwykle towarzyszą im poprzedzające je widoczne symptomy zachowań dzieci. Ofiary tych działań często skarżą się na bóle głowy, brzucha lub na brak apetytu. Jednakże najbardziej narażone jest ich zdrowie psychiczne – ofiary zaczynają wagarować, by uniknąć kontaktu ze sprawcą, czują wewnątrz niepokój, lęk i rozdrażnienie. Ofiara zaczyna zachowywać się agresywnie wobec swojego rodzeństwa i rodziny, nieraz odbija się to gorszymi wynikami w nauce. Dzieci izolują się i szukają samotności. Jeśli nauczyciele bądź rodzice zauważą symptomy ofiary, jak najszybciej powinni rozpocząć wyjaśnianie ich przyczyn. Niejednokrotnie gnębione dzieci przypisują sobie winę za to, co ich spotkało.

Poniżej przedstawiamy 4 główne przyczyny niewłaściwego zachowania dzieci:

- indywidualne uwarunkowania osobowościowe sprawcy – jego kłopoty w nauce, problem z przystosowaniem się do środowiska przedszkolnego, zazdrość wobec kolegów, którzy są lepiej sytuowani
- wpływ rodziny, wolnych mediów, gier komputerowych
- środowisko przedszkolne – źle rozumiana rywalizacja w nauce, zazdrość o oceny, konflikty między rówieśnikami, próba zaistnienia w grupie – zdobycia kontroli nad rówieśnikami
- błędne funkcjonowanie przedszkola – duża liczba dzieci, hałas, anonimowość dzieci, brak współpracy z rodzicami, Policją, nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego dzieciom, czy brak zajęć pozalekcyjnych.

Źródłem problemów w przedszkolu może być także zestresowany i przemęczony nauczyciel. Jego indywidualne problemy nieraz odbijają się na dzieciach. Pedagog często boryka się z poczuciem niedoceny jego pracy przez rodziców, dzieci i kierownictwo przedszkola. Zagrożenia wynikające ze strony nauczycieli mogą objawiać się agresją słowną (dokuczanie, wyśmiewanie, ośmieszanie, lekceważenie, drwina, groźby), presją psychiczną, naruszeniem nietykalności cielesnej oraz niesprawiedliwe ocenianie.

Zagrożenia wewnętrzne rodzą się w codziennych sytuacjach w przedszkolu, dlatego tak ważne jest, by czujność pracowników była nieustanna i komplementarna. Zachowania, które powinny zwrócić szczególną uwagę nauczycieli mogą występować w postaci:

- agresji słownej, np. dokuczaniu, wyśmiewaniu, ośmieszaniu, robieniu sobie żartów, które sprawiają przykrość pozostałym dzieciom.
- agresji cielesnej, np. biciu, popychaniu dzieci, agresja wobec zwierząt
- dominacji nad rówieśnikami, bądź kimś silniejszym poprzez użycie siły i zastraszeniu
- spadku zainteresowania przedszkolem
- niekontrolowanymi wybuchami gniewu, impulsywności (nieadekwatne do wieku i sytuacji)
- braku poczucia empatii wobec krzywdy innych ludzi, poczucia wstydu oraz zadowoleniu z własnych negatywnych zachowań
- fascynacji sytuacjami ukazującymi sceny przemocy, przynoszenie na teren przedszkola niebezpiecznych narzędzi
- skrajnych emocji wyrażanych w pracach przedszkolnych, ukierunkowanych na zjawiska związane z przemocą i agresją.

Nie należy bagatelizować żadnych sygnałów, które mogą świadczyć o fakcie zaistnienia zagrożenia. Jakikolwiek sytuacje o tym świadczące należy jak najszybciej powstrzymać i zrobić wszystko, by zostało wyeliminowane.

1.1. Przypadek dziecka będącego ofiarą czynu karalnego

W sytuacji, gdy osoba będąca świadkiem dostrzeże zagrożenie natychmiast powinna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej) albo zapewnić udzielenie pomocy poprzez wezwanie lekarza (jeśli ofiara doznała obrażenia). Po udzieleniu pomocy, w drugiej kolejności świadek powinien poinformować dyrektora przedszkola o zaistniałej sytuacji. Ten natomiast niezwłocznie powinien powiadomić rodziców ofiary czynu karalnego, a następnie wezwać Policję, tym bardziej, jeśli jest wymagane profesjonalne zabezpieczenie śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. Po zakończeniu zdarzenia, ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc i wsparcie psychologiczne.

1.2. Agresywne zachowanie

1.2.1. Agresja fizyczna

Obowiązkiem każdego pracownika w sytuacji agresji fizycznej jest bezzwłoczne podjęcie działań mających na celu przerwanie takiego zachowania. Pracownik przedszkola powinien w zdecydowany i stanowczy sposób przekazać uczestnikom agresji, że ten czyn jest zabroniony. Nauczyciel musi mówić głośno używając krótkich komunikatów. Możliwie jak najszybciej należy powiadomić pielęgniarkę szkolną, psychologa (jeśli jest w przedszkolu) i dyrektora przedszkola oraz wezwać wychowawcę/ów oraz rodziców/prawnych opiekunów agresora i ofiary. Jeśli podczas agresji fizycznej dojdzie do zagrożenia życia (stan nieprzytomny), pracownicy przedszkola natychmiast powinni wezwać karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców/ prawnych opiekunów. W chwili przyjazdu ambulansu opiekę nad dzieckiem sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora przedszkola. Jeśli sytuacja wymaga operacji, decyzję mogą podjąć tylko rodzice bądź prawni opiekunowie poszkodowanego. Po przyjeździe rodziców/ prawnych opiekunów, pedagog/ psycholog szkolny oraz wychowawcy klas powinni przeprowadzić rozmowy z rodzicami/ prawnymi opiekunami obydwu stron razem ze sprawcą i ofiarą. Całość powinna być zakończona sporządzoną, ręcznie podpisaną notatką. Zaleca się objąć szczególną opieką oraz pomocą terapeutyczną ofiarę przemocy. Na uwagę zasługują także świadkowie ataku – najlepiej przeprowadzić z nimi rozmowę oraz wyjaśnić sytuację razem z jej konsekwencjami.

1.2.2. Agresja słowna

W pierwszym etapie należy bezzwłocznie przerwać występującą agresję. Należy poinformować o zaistniałej sytuacji wychowawcę, dyrektora, rodziców/ prawnych opiekunów. Reakcja wobec tego zjawiska skupia się na rozmowie wyjaśniającej okoliczności zdarzenia oraz dyscyplinującej dla agresora. Rozmowy te należy przeprowadzić osobno w celu zwiększenia bezpieczeństwa i wsparcia dla ofiary, która powinna zostać objęta pomocą terapeutyczną. W przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.

Aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia zagrożenia agresji pedagodzy powinni regularnie przeprowadzać rozmowy wychowawcze, budować pozytywne relacje w przedszkolu poprzez integracyjne spotkania i wspólne poznawanie. Najważniejsze jest budowanie przyjaznego środowiska pracy, sprawiedliwe ocenianie dzieci, przyjazny nadzór nad dziećmi i sprawną organizację życia przedszkolnego. Należy budować pozytywne relacje na autorytecie nauczyciela, który jest przykładem serdeczności i sprawiedliwości wobec innych ludzi. Nauczyciel powinien jasno określić zasady pracy, prowadzić lekcje w sposób zrozumiały, szanować dzieci i udzielać im wsparcia.

1.3. Kradzież lub wymuszenie pieniędzy bądź innych przedmiotów wartościowych

Procedurą związaną z kradzieżą bądź wymuszeniem kierują kolejno: dyrektor placówki, wicedyrektor, pedagog/ psycholog przedszkolny (w przypadku nieobecności przełożonego). Wszelkie działania zdradzające oznaki kradzieży bądź wymuszenia należy bezzwłocznie powstrzymać. Osoba, która jest bezpośrednim świadkiem kradzieży, natychmiast powinna powiadomić dyrektora przedszkola bądź inną osobę będącą odpowiedzialną za zarządzanie procedurą, rodziców/ prawnych opiekunów oraz Policję. Jeśli jest możliwe, sprawcę czynu należy przekazać pod dozór pedagoga przedszkolnego lub dyrektora przedszkola. Jak najszybciej należy zabezpieczyć dowody przestępstwa i przekazać Policji. Od sprawcy czynu trzeba zażądać zwrotu skradzionej rzeczy oraz pokazania zawartości torby przedszkolnej i kieszeni we własnej odzieży. Pozostałe przedmioty, które budzą podejrzenie wcześniejszej kradzieży należy odzyskać od sprawcy. Działania mogą być wykonane tylko i wyłącznie przez Policję i w obecności rodziców/ prawnych opiekunów. Pracownik przedszkola nie może samodzielnie dokonać czynności przeszukania odzieży i innych prywatnych rzeczy sprawcy. Wraz z pedagogiem należy ustalić okoliczności czynu i przesłuchać ewentualnych świadków, a następnie sporządzić notatkę, która musi zostać podpisana przez rodziców/ prawnych opiekunów. W obecności rodziców/ prawnych opiekunów należy przeprowadzić rozmowę z dzieckiem, który z pomocą rodziców/ prawnych opiekunów powinien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w zaistniałej kradzieży.

1.4. Wystąpienie przypadku pedofilii w przedszkolu

Osobą odpowiedzialną za zarządzanie w chwili wystąpienia zagrożenia jest dyrektor lub wicedyrektor przedszkola bądź – w przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona. W chwili powzięcia informacji o czynie pedofilii w przedszkolu należy bezzwłocznie podjąć działania, które mają na celu powstrzymanie tego zjawiska, a następnie jak najszybciej powiadomić dyrektora oraz pedagoga/ psychologa szkolnego. W przypadku potwierdzenia informacji o obecności osób trzecich, które zaczepiają dzieci, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji. W obowiązku dyrektora jest przekazanie pracownikom przedszkola informację o stwierdzonym zagrożeniu. Pedagodzy winni zachować szczególną ostrożność, podjąć działania profilaktyczne oraz przekazać wiedzę dzieciom o potencjalnym zagrożeniu. Jeśli dziecko było molestowane, dyrektor bezzwłocznie powiadamia i wzywa rodziców/prawnych opiekunów dziecka oraz Policję w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających. Wychowawca bądź pedagog przedszkolny powinien przeprowadzić indywidualną rozmowę z molestowanym dzieckiem dla ustalenia przyczyn i okoliczności zdarzenia – w obecności rodziców/ prawnych opiekunów. Następnie na rozmowę dyrektor przedszkola wraz z psychologiem dziecięcym zaprasza rodziców/ prawnych opiekunów w celu ustalenia konkretnych działań wspierających dziecko w trudnej sytuacji.

1.5. Pożar w przedszkolu

W przypadku zagrożenia pożarem należy zachować spokój i ocenić sytuację. Jeżeli pracownik przedszkola zauważy pożar lub otrzyma taką informację, należy niezwłocznie zaalarmować wszystkie osoby, które znajdują się w bezpośrednim otoczeniu strefy objętej pożarem, powiadomić Państwową Straż Pożarną oraz dyrektora przedszkola. Dyrektor lub inna osoba upoważniona do zarządzania powinna rozpocząć ewakuację przez alarm lokalny według procedury 2.1. Jeżeli sytuacja na to pozwala, a rozmiar pożaru jest niewielki, należy bezzwłocznie przystąpić do gaszenia pożaru przy pomocy sprzętu gaśniczego znajdującego się w budynku. Przystępując do akcji gaśniczej za pomocą podręcznego sprzętu gaśniczego (gaśnice, hydranty wewnętrzne, koce gaśnicze) należy pamiętać o użyciu odpowiedniej gaśnicy do rodzaju palącego się materiału. Gaśnice znajdujące się na wyposażeniu pomieszczeń zwykle posiadają odpowiednie oznakowania, którymi należy się kierować przy ich użyciu:

Oznaczenie	Rodzaj palącego się materiału	Rodzaj środka gaśniczego
A	Ciała stałe pochodzenia organicznego, przy spalaniu których występuje zjawisko żarzenia (drewno, papier itp. materiały)	Woda, piana gaśnicza, proszek gaśniczy, dwutlenek węgla
B	Ciała palne i substancje stałe topniejące wskutek ciepła (rozpuszczalniki, pasty do podłogi, topniejące tworzywa sztuczne)	Piana gaśnicza, proszek gaśniczy, dwutlenek węgla, halon
C	Gazy palne (gaz miejski, metan, propan - butan)	Proszek gaśniczy, dwutlenek węgla, halon
E	Požary wymienione pod ABC występujące w obrębie urządzeń pod napięciem	Proszek gaśniczy, dwutlenek węgla, halon

Przy gaszeniu pożaru należy pamiętać:

- a) zawsze kierować strumień wody (lub innego środka gaśniczego) na palące przedmioty (ścianę ognia) od skraju do środka;
- b) strumień wody (środka gaśniczego) kierować na ścianę od góry w dół;
- c) używać wyłącznie określonych środków gaśniczych przeznaczonych dla danego rodzaju materiału palącego się

Co ważne, jeśli w naszej ocenie pożar jest niebezpieczny i bardzo szybko przybiera na rozmiarach należy zaprzestać gaszenie i udać się w miejsce ewakuacji. Zabronione jest gaszenie wodą urządzeń pod napięciem elektrycznym oraz cieczy łatwopalnych. Do czasu przybycia Straży Pożarnej akcją ratunkową kieruje dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona. Pracownicy przedszkola powinni bezwzględnie podporządkować się poleceniom osoby kierującej akcją. Dyrektor zleca pracownikowi do spraw technicznych wyłączenie dopływu gazu. Jeżeli jest taka możliwość, składa także dyspozycję usunięcia z miejsca pożaru i bezpośredniego sąsiedztwa wszystkie materiały palne, wybuchowe i toksyczne. Jeśli rozmiar pożaru na to pozwala, dyrektor poleca wynieść z budynku cenny sprzęt, urządzenia oraz ważne dokumenty. Nie wolno bez potrzeby otwierać drzwi i okien do pomieszczeń, w których jest pożar, ponieważ dopływ powietrza może sprzyjać rozprzestrzenianiu się ognia. Nie należy wchodzić do pomieszczeń pożarowych, jednakże jeśli jest taka konieczność trzeba zachować szczególną ostrożność, a w zadymieniu poruszać się w pozycji pochylonej (na czworakach). Aby nie stracić orientacji, należy poruszać się wzdłuż ścian bądź poręczy. W chwili przyjazdu właściwych służb należy bezwzględnie stosować się do ich poleceń, natomiast dyrektor powinien powiadomić dowódcę o zaistniałej sytuacji oraz podjętych działaniach.

1.6. Wypadek dziecka

Przez wypadek dziecka należy rozumieć nagłe zdarzenie, spowodowane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania dziecka pod opieką przedszkola (na jego terenie lub poza terenem). Osobą odpowiedzialną za zarządzanie w chwili wystąpienia zagrożenia jest dyrektor lub wicedyrektor przedszkola bądź – w przypadku nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania względem wypadku dziecka przedstawia się następująco:

1.6.1. Udzielenie poszkodowanemu pierwszej pomocy przedmedycznej

Obowiązkiem każdego pracownika przedszkola jest udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach. Pracownik przedszkola, który otrzymał informację, bezzwłocznie powinien zapewnić poszkodowanemu opiekę zwłaszcza w rozumieniu sprowadzenia fachowej pomocy medycznej. Do czasu przyjazdu pogotowia ratunkowego, pracownik w miarę możliwości powinien udzielić poszkodowanemu pierwszej pomocy. Brak udzielenia pomocy skutkuje sankcją karną. W sytuacji wypadku dziecka, nauczyciel powinien natychmiast przerwać lekcję i – jeżeli istnieje podejrzenie zagrożenia w miejscu prowadzenia zajęć – wyprowadzić dzieci z miejsca zagrożenia. Pracownik powinien w miarę możliwości jak najszybciej powiadomić dyrektora przedszkola o zaistniałej sytuacji.

1.6.2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczania miejsca zdarzenia

O każdym wypadku należy niezwłocznie zawiadomić: rodziców/ prawnych opiekunów poszkodowanego, pracownika odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący placówkę oraz radę rodziców. W sytuacji wypadku śmiertelnego, ciężkiego i zbiorowego w przedszkolu należy zawiadomić prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku w wyniku zatrucia należy poinformować państwowego inspektora sanitarnego. Wszystkie zawiadomienia powinny być dokonywane przez dyrektora przedszkola bądź upoważnionego przez niego pracownik przedszkola. Potwierdzeniem przekazania informacji jest wpis do dziennika zajęć, z podaniem daty i godziny powiadomienia rodziców/ prawnych opiekunów dziecka. W przypadku lekkich

wypadków (czyli brak wyraźnych obrażeń, np. widoczne lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, delikatne skaleczenie) po udzieleniu pierwszej pomocy dziecku, udzielający pomocy powinien ustalić potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub wcześniejszego przyścia rodzica/ prawnego opiekuna. Każdą informację, która pozwoliła ustalić przebieg zdarzenia po wypadku, powiadamiający powinien umieścić w dzienniku zajęć. W każdym innym przypadku dyrektor bądź osoba przez niego upoważniona jest zmuszona wezwać pogotowie ratunkowe. Jeżeli lekarz stwierdzi potrzebę pobytu dziecka w szpitalu, należy zapewnić jemu opiekę w drodze do szpitala. Jeśli powodem wypadku było urządzenie lub niesprawność techniczna pomieszczenia, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Do czasu dokonania oględzin przez zespół powypadkowy i ustalenia okoliczności wypadku, dyrektor zabezpiecza je przed wejściem nieupoważnionych osób. Jeżeli natomiast wypadek wydarzył się podczas zorganizowanego wyjścia bądź imprezy poza terenem przedszkola, wszystkie decyzje są podejmowane przez opiekuna grupy bądź kierownika wycieczki i ten ponosi za nie pełną odpowiedzialność.

1.6.3. Zespół powypadkowy

Zespół powypadkowy zawsze powołuje dyrektor. W jego skład wchodzi z zasady pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz członek zespołu powypadkowego. Jeżeli w składzie nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, zastępuje go dyrektor przedszkola. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców. Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w przedszkolu, a jeżeli nie ma go w składzie – przewodniczącego wybiera dyrektor.

1.6.4. Postępowanie powypadkowe

Zadaniem zespołu powypadkowego jest przeprowadzenie postępowania powypadkowego i sporządzenie dokumentacji powypadkowej. Dla ustalenia okoliczności wypadku, jeśli sytuacja tego wymaga, fotografuje się miejsce zdarzenia. Zespół powypadkowy przesłuchuje poszkodowane dziecko (w obecności rodzica/ prawnych opiekunów lub pedagoga), rozmawia z bezpośrednimi i pośrednimi świadkami zdarzenia oraz sporządza protokoły przesłuchania. Jeżeli świadkami są dzieci – przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga, natomiast sam protokół przesłuchania odczytuje się w obecności dziecka – świadka oraz jego rodziców/ prawnych opiekunów. Nieraz zespół powypadkowy może powziąć opinię lekarską z opisem spowodowanych przez wypadek obrażeń. Zespół powypadkowy podczas spisywania okoliczności ma prawo uzyskać pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką

którego dziecko przebywało w trakcie wypadku. Protokół zostaje sporządzony w terminie 21 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku. Jeżeli wystąpią uzasadnione okoliczności, przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie, można sporządzić powyżej 21 dni od daty uzyskania zawiadomienia. Protokół powypadkowy powinni podpisać członkowie zespołu oraz dyrektor przedszkola. Jeśli protokół budzi wątpliwości albo zdanie członków jest odmienne, rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym. Jeżeli rodzice/ prawni opiekunowie nie mają zastrzeżeń do treści protokołu, z chwilą jego podpisania staje się prawomocny. Po złożeniu podpisów na protokole, postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w dwóch egzemplarzach dla: poszkodowanego, przedszkola, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku dziecka oraz dla organu prowadzącego bądź kuratora oświaty (na żądanie).

1.6.5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W przeciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń. Zastrzeżenia można złożyć w dwojaki sposób: ustnie przewodniczącemu zespołu bądź pisemnie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć między innymi: błędnego ustalenia stanu faktycznego poprzez niewykorzystanie wszystkich środków dowodowych bądź sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z wcześniej zebrany materiał dowodowy. Złożone zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący przedszkole. Po rozpatrzeniu uwag, organ prowadzący przedszkole może zwrócić się do dotychczasowego zespołu o wyjaśnienie ustaleń protokołu bądź przeprowadzenie określonych czynności dowodowych brakujących według zastrzeżeń albo też powołać nowy zespół.

1.6.6. Dokumentacja

Zadaniem dyrektora przedszkola jest prowadzenie rejestru wypadków. Dyrektor powinien na bieżąco informować o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych, które zmierzałyby do zapobiegania analogicznym wypadkom.

1.7. Procedura postępowania w przypadku, gdy pijany rodzic/ prawny opiekun, rodzic/ prawny opiekun pod wpływem narkotyków zamierza odebrać dziecko z przedszkola

1. Pracownik przedszkola, który jest świadkiem lub utrzymuje informację o tym, że po dziecko przyszedł pijany rodzic/ prawny opiekun, lub rodzic/ prawny opiekun, który wykazuje objawy, że jest pod wpływem narkotyków, bezzwłocznie powiadamia o tym fakcie wychowawcę i dyrektora przedszkola.
2. Dyrektor przedszkola wydaje dyspozycję, które natychmiast pozwolą udzielić dziecku wsparcia oraz umożliwią odizolowanie dziecka od pijanego rodzica/ prawnego opiekuna.
3. Dyrektor przedszkola nawiązuje kontakt z drugim rodzicem/ prawnym opiekunem albo na podstawie wcześniejszej zgody przekazuje dziecko osobom upoważnionym (wskazanym na piśmie przez rodziców/ prawnych opiekunów).
4. Dyrektor przedszkola, nienależnie od wymienionych czynności dba, by wszelkie działania zostały przeprowadzone bez niepotrzebnego rozgłosu, delikatnie i z poszanowaniem praw dziecka.
5. Jeżeli nie ma możliwości przekazania dziecka drugiemu rodzicowi/ prawnemu opiekunowi lub nie są upoważnieni inni dorośli do odbioru dziecka, dyrektor przedszkola powiadamia o fakcie Policję
6. Dyrektor przedszkola bez względu na rodzaj i zakres podjętych działań interwencyjnych sporządza notatkę służbową.
7. Po zdarzeniu dyrektor przedszkola, przeprowadza rozmowę z rodzicami w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji oraz zobowiązuje ich do przestrzegania zasad związanych z odbiorem dziecka z przedszkola.

8. W przypadku, gdy sytuacja zgłoszenia się po dziecko pijanego lub pod wpływem narkotyków rodzica/ prawnego opiekuna powtarzają się, dyrektor powiadamia Policję, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz organ prowadzący przedszkole.

2. Zagrożenia zewnętrzne

Do zagrożeń zewnętrznych, których prawdopodobieństwo wystąpienia jest największe można uznać między innymi: włamanie, wtargnięcie uzbrojonych osób trzecich, wybuch pożaru, gazu, podejrzenie podłożenia ładunków wybuchowych lub zawalenie się budynku.

Większość przypadków zagrożenia w efekcie finalnym powinien zakończyć się bezpieczną ewakuacją dzieci i pracowników z przedszkola. Aby tego dokonać niezbędne jest poznanie procedury, a następnie zapamiętanie podstawowych kroków, które umożliwią przeprowadzenie kontrolowanej, przemyślanej ewakuacji.

2.1. Alarm w przedszkolu

Alarm, zwany lokalnym ma na celu zapewnić bezpieczeństwo wynikające z nagłego pojawienia się zagrożenia życia bądź zdrowia młodzieży. Niejednokrotnie w przedszkolach są przeprowadzane próbne alarmy lokalne. W konsekwencji każde dziecko powinno posiadać wiedzę z zakresu przeprowadzanej ewakuacji oraz rozpoznać taki rodzaj alarmu. Cechą charakterystyczną alarmu lokalnego jest trzykrotny dzwonek lekcyjny, trwający około 10 sekund bezpośrednio po sobie. Jeśli podczas ewakuacji jest przerwa w dostawie prądu elektrycznego, sygnał może być wywołany poprzez dzwonek ręczny bądź gwizdek. Alarm wzywa wszystkich nauczycieli do pełnej gotowości oraz rozpoczęcie akcji ewakuacyjnej. Dzieci bezwzględnie powinny wykonywać polecenia swoich opiekunów. W dużej liczbie przypadków występujące zagrożenie wymusza zawiadomienie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Poprawne zgłoszenie może skrócić czas przybycia jednostek ratowniczych. Do najważniejszych elementów, które musi zawrzeć nauczyciel w chwili zgłoszenia zagrożenia jest:

- a) rodzaj zagrożenia,
- b) adres przedszkola,
- c) imię i nazwisko osoby zgłaszającej oraz pełniona funkcja,
- d) telefon kontaktowy,
- e) jakie działania zostały podjęte w reakcji na zagrożenie.

Dzieci po ogłoszeniu alarmu lokalnego powinni na polecenie nauczyciela:

- ustawić się w szeregu,
- kierować się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego,
- maszerować po prawej stronie korytarzy bądź schodów,
- udać się na miejsce zbiórki w celu sprawdzenia przez nauczyciela list obecności.

Sprawdzenie listy obecności przez nauczycieli jest bardzo istotne, bowiem nieobecnych będą poszukiwać wezwane jednostki ratownicze.

Osoby niepełnosprawne.

Aby w razie konieczności przeprowadzić bezbłędną i szybką ewakuację należy skupić się na działaniach poprzedzających. Dzieci niepełnosprawne, które uczą się w przedszkolu dla dzieci z pełną zdolnością ruchową i intelektualną powinny odbywać naukę na możliwie

najniższej kondygnacji (zazwyczaj parter). W ten sposób unikniemy problemu związanego ze żwawym i energicznym przemieszczaniem się w trakcie wyjścia z budynku. Należy również sporządzić listę dzieci niepełnosprawnych z rodzajem ich niepełnosprawności oraz wyznaczyć opiekunów, którzy w trakcie ewakuacji podejmą się wyprowadzenia dzieci z budynku. W instrukcji powinno się zwrócić uwagę na osoby poruszające się na wózku inwalidzkim. Jeśli do przedszkola uczęszczają dzieci niedowidzące lub niewidome, ewakuacja będzie dla nich prostsza jeśli pojawią się w placówce znaki fluorescencyjne na podłogach i ścianach, oświetlenie ewakuacyjne bądź progi i przeszkody w kolorach kontrastujących.

2.2. Wtargnięcie uzbrojonych osób trzecich do przedszkola

Prezentowane wytyczne odnoszą się do wtargnięcia na teren przedszkola uzbrojonego napastnika z niebezpiecznym narzędziem bądź bronią, który strzela do osób znajdujących się w przedszkolu. Przez terrorystę należy rozumieć osobę, która przy pomocy broni eliminuje bądź podejmuje próbę wyeliminowania osób znajdujących się bezpośrednio w danym obszarze lub obiekcie. W sytuacji wtargnięcia napastnika, pracownicy przedszkola muszą stosować się według określonej procedury:

- **zamknąć drzwi na klucz** – w ten sposób uniemożliwimy wejście napastnika do sali lekcyjnej bądź konkretnych pomieszczeń, przez co zmniejszymy liczbę potencjalnych ofiar,
- **wyciszyć dzieci** – możemy zniechęcić napastnika do próby wejścia do sali lekcyjnej bądź sala pełna dzieci zostanie niezauważona,
- **sprawować szczególną opiekę nad osobami potrzebującymi szczególnej pomocy** – np. dzieci mające problem z opanowaniem emocji (płacz, stres objawiający się agresją),
- **przekazać policji wiadomość tekstową,**
- **podjąć wszelkie działania, które miałyby na celu zmniejszyć widoczność** obecnych w przedszkolu wobec napastników (np. zasłonić okno, zgasić światło, wyciszyć telefony i inne sprzęty elektroniczne powodujące dźwięk),
- **zejść z linii strzału,**
- **nie otwierać nikomu drzwi** – nawet interweniującym oddziałom Policji, bowiem mogą zostać zmuszeni przez napastników do wydania takiego komunikatu.

W sytuacji, gdy wejdziemy w bezpośredni kontakt z napastnikami należy bezwzględnie wykonywać polecenia, ponieważ wszystkie próby oporu zostaną uznane przez napastników jako akt nieposłuszeństwa. Nigdy nie podejmuj próby oszukania, ponieważ oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku. Staraj się unikać kontaktu wzrokowego z napastnikiem, ale nigdy nie odwracaj się do niego plecami, bowiem może to zostać uznane jako akt agresji lub lekceważenie. W sytuacji, gdy napastnik znajduje się w sali lekcyjnej pełnej dzieci, zwracaj się do swoich podopiecznych po imieniu – może to zmniejszyć obojętność zamachowców i spowodować lepsze ich traktowanie. Jeśli do akcji wkroczą antyterrorysty należy uważnie wykonywać ich polecenia, a wręcz być poddanym do czasu zakończenia akcji. Nie wolno dyskutować z decyzjami antyterrorystów oraz podważać ich

zdania. Każde działanie pracowników przedszkola powinno być skonsultowane z antyterrorystami w celu wyrażenia zgody na podjęty ruch.

2.3. Podłożenie podejrzanego pakunku

Przez podejrzaną paczkę można rozumieć przesyłkę z ładunkiem wybuchowym, bądź nieznaną substancją. Jeśli w przedszkolu pojawi się taki materiał należy przyjąć, że jest to ładunek wybuchowy. Dzieci i pozostałych pracowników należy jak najszybciej zaprowadzić w miejsce oddalone tak, by paczka została odizolowana. W żadnym wypadku nie można go dotykać ani przemieszczać. Zabronione jest używanie telefonu komórkowego, który emitując fale może zainicjować eksplozję ładunku. Należy niezwłocznie poinformować osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury ewakuacji, a po dotarciu na miejsce ewakuacji policzyć wszystkie dzieci i zgłosić potencjalnych nieobecnych osobie kierującej sytuacją kryzysową.

2.4. Podłożenie ładunku wybuchowego

Przez materiał wybuchowy należy rozumieć związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i towarzyszy jej wydzielenie ogromnej liczby produktów materiału wybuchowego. W sytuacji powzięcia informacji o podłożonym ładunku wybuchowym należy zapamiętać jak największą liczbę szczegółów – uzyskane informacje mogą pomóc służbie bezpieczeństwa w celu identyfikacji sprawcy. Aby pod wpływem stresu nie zapomnieć istotnych informacji zaleca się spisanie ich na kartce. Tak jak w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku należy poinformować osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury ewakuacji, a w miejscu ewakuacji policzyć wszystkie dzieci. Jeśli sytuacja na to pozwala pracownicy przedszkola powinni sprawdzić, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia. Na wypadek sytuacji kryzysowej czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona. Właściwa ewakuacja w trakcie podłożenia podejrzanego pakunku bądź materiału wybuchowego w dużej mierze zależy od postępowania pracowników, dlatego tak ważne jest świadome szkolenie opiekunów dzieci.

Do obowiązków pracowników należy:

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury,
- uczestnictwo w treningach i szkoleniach w zakresie stosowania procedury,
- znajomość sygnału uruchamiającego procedurę,
- posiadanie numerów komórkowych do osób, które są odpowiedzialne za uruchomienie procedury,
- znajomość swoich zadań podczas uruchomienia procedury bądź ewakuacji,
- szkolenie dzieci w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury.

2.5. Znalezienie niewypału lub niewybuchu

Od zakończenia działań II wojny światowej minęło już ponad pół wieku, ale nadal można spotkać się w życiu codziennym jej pozostałościami. Znajdujemy wiele przedmiotów, niekiedy bliżej nam nie znanych lub mających znamiona uzbrojenia wojskowego. Również w przedszkolach lub jego piwnicach można odnaleźć pozostałości. Niezachowanie należytych środków bezpieczeństwa po odnalezieniu niewypału lub niewybuchu, niewłaściwe postępowanie wynikające z braku świadomości o groźącym niebezpieczeństwie powoduje, że mimo zakończenia działań zbrojnych wojna nadal zbiera ofiary. Należy mieć świadomość, że materiał wybuchowy stosowany w technice wojskowej w praktyce jest całkowicie odporny na działanie wszelkiego rodzaju warunki atmosferyczne i niezależnie od daty produkcji zachowuje swe właściwości wybuchowe.

Do przedmiotów wybuchowych można zaliczyć wszelkiego rodzaju przedmioty pochodzenia wojskowego, które ze względu na swe właściwości wybuchowe grożą niebezpieczeństwem przy niewłaściwym obchodzeniu się z nimi (ruszanie, rozkręcanie rzucanie itp.). Są to w szczególności:

- a) zapalniki,
- b) pociski,
- c) bomby lotnicze,
- d) naboje artyleryjskie i karabinowe,
- e) pancernownice,
- f) granaty
- g) miny wszelkich typów,
- h) ładunki materiałów wybuchowych,
- i) złom metalowy zawierający resztki materiałów wybuchowych.

Natomiast za przedmioty niebezpieczne można uznać wszelkiego rodzaju urządzenia (materiały pochodzenia wojskowego, przemysłowego lub innego), które mają właściwości łatwopalne, żrące, trujące grożą niebezpieczeństwem przy manipulowaniu lub zetknięciu się z powietrzem albo wysoką temperaturą.

Zaliczamy do nich:

- a) płyn łatwopalny, żrący i trujący,
- b) zawartość butli stalowych, gaśnic,
- c) resztki rozmaitych substancji w aparaturze laboratoryjnej itp.

W przypadku odnalezienia niewypału lub niewybuchu należy jak najszybciej przeprowadzić ewakuację według procedur 2.1. Samego materiału nie należy dotykać, a w szczególności nie podnosić, nie przesuwać, nie używać wobec przedmiotu jakichkolwiek narzędzi. W miarę możliwości zabezpieczyć miejsce znalezienia przed ingerencją dzieci i pracowników przedszkola. Niezwłocznie należy zawiadomić Policję, natomiast do czasu jej przyjazdu, wyznaczony pracownik powinien pozostać w pobliżu znaleziska i nie dopuścić innych osób do manipulowania przedmiotem.

2.6. Wypadek skażenia chemicznego bądź biologicznego przedszkola

Zagrożeniem chemicznym możemy uznać uwolnienie niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska pierwiastków chemicznych, ich związków, mieszanin bądź roztworów. Roztwory te mogą występować w środowisku lub w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie skażeniem może wynikać także z korzystania z broni biologicznej – jako broń B czyli broni bakteriologicznej. Ta broń jest wyjątkowo groźna bowiem występują w niej mikroorganizmy chorobotwórcze odpowiedzialne za plagę chorób wywołanych bakteriami, wirusami lub toksynami (np. ospa prawdziwa, wąglik, ebola).

W sytuacji, gdy przedszkole otrzyma informację o możliwym skażeniu chemicznym bądź biologicznym należy niezwłocznie poinformować dzieci i współpracowników, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku (osoby powinny przemieszczać się pod wiatr lub poprzecznie do kierunku wiatru). Jeśli skażenie znajduje się w budynku, ewakuacja następuje poza mury zabudowy. Należy jak najszybciej powiadomić odpowiednie służby a w budynku odciąć przepływ świeżego powietrza. Najprostszym sposobem będzie pozamykanie okna, otwory wentylacyjne i wyłączyć klimatyzację. W oczekiwaniu na jednostki ratownicze należy – w miarę możliwości – gromadzić podręczne środki ratownicze, odtrutki i wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych na wypadek wniknięcia środka biologicznego do wnętrza pomieszczeń. W czasie zdarzenia zaleca się powstrzymać od picia, spożywania posiłków oraz prac wymagających dużego wysiłku. Absolutnie zabronione jest palenie papierosów.

Jeśli przedszkole zostało skażone, postępujemy podobnie do wcześniej opisanej procedury. Konieczne jest powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w przedszkolu. Należy jak najszybciej opuścić skażone miejsce w budynku, powinno się zaprzestać sprzątania proszków i cieczy. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji należy przykryć ją np. kocem. Jeśli którykolwiek z dzieci miało kontakt z substancją niezwłocznie powinien umyć dokładnie ręce wodą z mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka. Obowiązkiem pracowników jest stworzyć listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę należy przekazać Policji. Do odpowiednich służb, które trzeba poinformować w sytuacji skażenia są: Policja, Straż Pożarna oraz Pogotowie Ratunkowe z naciskiem na zawarcie w zgłoszeniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.

2.7. Działanie w warunkach zagrożenia środkami promieniotwórczymi

Pojawienie się w środowisku naturalnym materiałów promieniotwórczych w ilościach przekraczających normalny ich poziom jest zjawiskiem groźnym dla człowieka, nazywanym zagrożeniem środkami promieniotwórczymi. Zagrożeniem są materiały promieniotwórcze zawierające niestabilne atomy, które pozbywają się nadmiaru energii emitując promieniowanie jonizujące (promieniowanie przenikliwe), które wywiera szkodliwy wpływ na komórki żywe.

Pewną ilość promieniowania, określanego jako poziom normalny, człowiek otrzymuje codziennie, są to dawki promieniowania pochodzące z różnych źródeł (z gleby i kopalni, kosmosu, użytkowanych urządzeń domowych, urządzeń medycznych, z prowadzonych doświadczeń z bronią jądrową, urządzeń, przy pomocy których prowadzi się badania naukowe emitujących promieniowanie, awarii reaktorów jądrowych i innych źródeł). Materiały promieniotwórcze uwolnione w wyniku awarii urządzeń jądrowych np.: reaktora jądrowego w elektrowni (lub wybuchu broni jądrowej), tworzą najczęściej obłok promieniotwórczy, który składa się z nierozszczepionych atomów produktów promieniotwórczych, osiadających na cząstkach pary wodnej, kurzu, ziemi i innych materiałach przesuwających się w powietrzu z wiatrem w wyniku awarii (wybuchu). Materiały promieniotwórcze opadają z obłoku, najpierw większe, później mniejsze, skażając powierzchnię ziemi (oraz powierzchnię, na którą opadają) od rejonu awarii w kierunku wiatru tworząc strefę skażoną kształcie cygara. Zasięg i układ strefy opadu może być różny, zależnie od wielkości awarii (mocy wybuchu), wysokości wybuchu, rodzaju terenu w punkcie zerowym oraz warunków szczytowej wiatry wiejące w meteorologicznych. Największy wpływ na kształt i zasięg strefy mają wiatry, wiejące w górnych warstwach atmosfery. Przebywanie w strefie (w terenie skażonym) jest niebezpieczne dla zdrowia i życia, gdyż występują w niej wszystkie rodzaje promieniowania: alfa, beta i gamma. W terenie takim nie można przebywać bez odzieży ochronnej i masek p. gazowych, a i wtedy czas przebywania jest ograniczony. Stopień ochrony pomieszczeń i ukryć przed rażącym działaniem promieniowania zależy od grubości ścian pomieszczeń, konstrukcji budynku, szczelności otworów okiennych, konstrukcji i sprawności urządzeń wentylacyjnych, a także od odległości źródła promieniowania. Istoty żywe, które znajdują się w zasięgu promieniowania, ulegają napromieniowaniu, które może być ostre (otrzymanie dużej dawki w krótkim czasie) lub przewlekłe (otrzymanie wielokrotnego lub stałego napromieniowania mniejszymi dawkami przez dłuższy czas). Otrzymane kolejno

dawki promieniowania sumują się w organizmie. Istotna jest nie tylko sumaryczna wielkość dawki; ważne jest także i to, w jakich odstępach czasu organizm je pochłoniął. Wchłanianie stosunkowo niewielkich dawek w krótkich odstępach czasu jest szkodliwe dla zdrowia. Dlatego nie wolno prześwietlać ludzi zbyt często promieniami Rentgena. Awaria elektrowni jądrowej, a ściślej reaktora jądrowego – spowoduje uwolnienie się materiałów promieniotwórczych. Stanowić to będzie zawsze zagrożenie dla zdrowia ludzi, dlatego w każdym przypadku należy podporządkować się zarządzeniom lokalnych władz.

W przypadku, gdy dyrekcja otrzyma sygnał o zagrożeniu skażeniem promieniotwórczym bez względu na jego źródło, należy zaangażować wszystkich pracowników przedszkola do zabezpieczenia jej przed promieniowaniem.

Z chwilą ogłoszenia alarmu do obowiązków dyrektora przedszkola należy:

- 1) przerwanie zajęć dydaktycznych;
- 2) zaopatrzenie personelu w środki indywidualnej ochrony (w miarę możliwości - maski przeciwgazowe, przeciwpyłowe, ręcznie wykonane maseczki z tkaniny, płaszcze ochronne gumowe, z tworzyw sztucznych, rękawice gumowe z folii, nakrycia głowy itp.);
- 3) przygotowanie pomieszczeń do ukrycia ludzi na czas opadu promieniotwórczego;
- 4) zgromadzenie środków do częściowej dezaktywacji: szczotki, zmiotki, trzepaczki, odkurzacze, woda, środki piorące, worki foliowe, pojemniki na odzież skażoną itp.;
- 5) zgromadzenie żywności w szczelnych pojemnikach, wody i filtrów do wody,
- 6) przygotowanie pojemników na odpady;
- 7) uszczelnianie pomieszczeń przed przenikaniem pyłu promieniotwórczego;
- 8) zabezpieczenie zbiorów i sprzętu przed osiadaniem pyłu promieniotwórczego w pojemnikach, przez nakrywanie folią, zdjęcie firanek, zwinięcie dywanów, zdjęcie przedmiotów ze ścian itp.

2.8. Zagrożenie toksycznymi środkami przemysłowymi

Najczęstszą przyczyną uwolnień toksycznych środków przemysłowych (TŚP) są:

- 1) awarie i katastrofy w obiektach przemysłowych:
- 2) wypadki cystern kolejowych oraz autocystern,
- 3) rozszczelnienia rurociągów przemysłowych innych instalacji.

Zagrożenie TŚP może powstać także w czasie wykorzystywania ich w procesie produkcyjnym, magazynowania, wykorzystania jako materiały chłodzące (amoniak) i dezynfekcyjne (chlor). Należy pamiętać, że pojazdy samochodowe przewożące substancje niebezpieczne są oznakowane pomarańczowymi prostokątnymi tablicami z czarnymi napisami cyfrowymi, oznaczającymi rodzaj niebezpiecznej substancji według międzynarodowych oznaczeń, umieszczonymi z tyłu i przodu pojazdu.

Ze względu na działanie na organizm człowieka TŚP można podzielić, na:

- a) środki z przewagą działania duszącego np.: chlor, fosgen, chloropikryna,
- b) środki z przewagą działania ogólnotrującego np.: cyjanowodór,
- c) środki o działaniu ogólnotrującym i duszącym np.: tlenki azotu,
- d) trucizny neurotropowe np.: dwusiarczek węgla, czterochlorek ołowiu oraz związki fosforo –organiczne,
- e) środki o działaniu duszącym np.: hydrazyna, oraz środki neurotropowe,
- f) trucizny metaboliczne np.: tlenek etylenu,
- g) środki zakłócające wymianę substancji np.: polichloropochodne.

W wielu przypadkach przebieg zagrożenia (zatrucia, skażenia) może być bardzo złożony, dlatego jeśli występuje podejrzenie zatrucia bądź skażenia dziecka, niezwłocznie należy wezwać lekarza. Do czasu przybycia lekarza, chore dziecko należy wynieść na świeże powietrze, zdjąć odzież, rozluźnić krępujące części garderoby (krawat, pasek itp.) i przystąpić do udzielania doraźnej pomocy. W przypadku skażenia ciała należy zdjąć z uszkodzonego ubranie, a skażoną część ciała dokładnie zmyć wodą z mydłem. Nie wolno stosować żadnych maści i środków oleistych. Na oczyszczoną powierzchnię ciała uszkodzonego należy nałożyć opatrunek jałowy. W sytuacji zatrucia przez przewód pokarmowy należy starać się usunąć truciznę z żołądka przez spowodowanie wymiotów przez drażnienie tylnej ściany gardła lub podanie roztworu soli kuchennej. Należy pamiętać, by nie podawać środków wymiotnych bądź pobudzać do wymiotów chorego,

który jest nieprzytomny lub w stanie zamroczenia. W przypadku skażenia oczu, należy ułożyć poszkodowanego na boku, rozsunąć powieki i obmyć oczy dużą ilością letniej wody.

W chwili powstania zagrożenia skażeniem TŚP lub przyjęcia sygnału o zagrożeniu skażeniem, dyrektor, który jest odpowiedzialny za zarządzanie bądź inna osoba przez niego upoważniona powinien podjąć następujące kroki:

- a) przy pomocy wszelkich dostępnych środków zaalarmować osoby znajdujące się w strefie skażenia,
- b) powiadomić natychmiast w jakikolwiek sposób Straż Pożarną i Policję, podając następujące dane:
 - miejsce zdarzenia – dokładny adres zakładu pracy – obiektu,
 - charakter zdarzenia – obserwowane objawy – jeżeli jest to możliwe rodzaj skażenia,
 - imię i nazwisko oraz numer telefonu, z którego podawana jest informacja o skażeniu,
 - inne posiadane wiadomości na temat zdarzenia,

W przypadku, jeżeli w zdarzeniu nastąpiło zatrucie większej liczby dzieci, należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe, podając:

- obserwowane objawy u chorych,
- miejsce zdarzenia – dokładny adres zakładu pracy – obiektu (jeżeli dojazd jest utrudniony należy podać szczegóły drogi dojazdu),
- imię i nazwisko oraz numer telefonu zgłaszającego,
- przystąpić do doraźnego udzielania pomocy poszkodowanym.

Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że TŚP przenikną do budynku szkolnego bądź innych gospodarczych, w których znajdują się dzieci należy:

- a) włączyć lokalną stację radiową i zastosować się do poleceń przekazywanych przez służby ratownicze,
- b) pracownicy szkoły powinni przystąpić do uszczelniania otworów okiennych, drzwi, kanałów wentylacyjnych i innych szczelin, przez które może przedostać się niebezpieczna substancja chemiczna;
- c) jeżeli jest pewność, że wystąpiło skażenie chlorem, skierować dzieci na wyższe piętra budynku. W przypadku skażenia amoniakiem, wszystkich należy kierować do

pomieszczeń piwnicznych, przy czym nie należy zapominać o dopływie świeżego powietrza,

- d) wyłączyć urządzenia elektryczne i gazowe (np.: grzejniki)
- e) zabronić spożywania jakiegokolwiek żywności (np. kanapki, owoce itp.)
- f) przygotować dzieci do ewentualnej ewakuacji, w tym celu wskazać drogi wyjścia i dojścia do rejonu ewakuacji,
- g) jeżeli na wyposażeniu szkoły nie ma masek przeciwgazowych, należy przygotować nawilżone w wodzie (wodnym roztworze sody oczyszczonej) ręczniki, chusteczki, szaliki, czyste szmaty, itp. i osłonić drogi oddechowe w czasie wyjścia.

Jeśli jest taka możliwość, w rejonie ewakuacji dzieci mogą zmienić ubranie, umyć dokładnie oczy, nos i usta, i jeżeli jest to możliwe wziąć prysznic. Skażone ubranie powinno zostać oddane do odkażenia lub zakopania.

W warunkach wystąpienia zagrożenia TŚP należy pamiętać, aby:

- a) z miejsca wypadku (skażenia) oddalać się zawsze prostopadle do kierunku wiatru.
- b) w miejscu (pomieszczeniu), w którym nastąpiło skażenie oddychać wyłącznie przez nos, poprzez nawilżoną chusteczkę, ręcznik, czystą szmatę itp. lub w masce przeciwgazowej;
- c) nie dopuścić do bezpośredniego kontaktu z niebezpieczną substancją chemiczną, zwłaszcza jeżeli nie znamy jej pochodzenia;
- d) nie krzyżeć, ponieważ krzyk powoduje, że wdychane jest przy okazji skażone powietrze, kurz bądź para wodna;
- e) nie opuszczać samowolnie pomieszczenia do czasu przybycia służb ratowniczych.
- f) w miejscu wypadku (skażenia), a także w czasie przejścia do rejonu ewakuacji, nosić ubranie szczelnie okrywające ciało (rękawice, obuwie, nakrycie głowy, okulary szczelnie przystające do twarzy, typu gogle);
- g) nie spożywać posiłków w strefie, (rejonie, miejscu, pomieszczeniu) skażenia;
- h) ludziom skażonym (chorym) udzielać doraźnej pomocy powiadamiając jednocześnie lekarza (pogotowie ratunkowe);
- i) przestrzegać ściśle poleceń służb ratowniczych.

Po ogłoszeniu alarmu, wszyscy pracownicy powinni wykonywać polecenia dyrektora bądź innej osoby upoważnionej, śledzić komunikaty radiowe, stosować się do poleceń podawanych w komunikatach. Powinna nastąpić procedura ewakuacji dzieci i pozostałych

z miejsc skażonych. Jeśli jest taka możliwość najlepiej wyposażyć personel w maski przeciwgazowe i przeciwpyłowe, a ochronę szkoły w płaszcze ochronne (w miarę możliwości). Nieustannie należy prowadzić ratownictwo dla dzieci skażonych (udzielenie pomocy sanitarnej, wezwanie pogotowia ratunkowego) oraz zapewnić ewentualny transport samochodowy w gotowości do użycia w celach ratunkowych.

2.9. Wystąpienie katastrofalnych zjawisk atmosferycznych

Katastrofalne zjawiska atmosferyczne są szczególnie groźne dla komunikacji i wszelkiego rodzaju zaopatrzenia np. żywnościowego, energetycznego, gazowniczego, w wodę itp. W przedszkolach mogą powodować częściowe lub całkowite zaniechanie działalności. Mogą wystąpić liczne nieobecności pracowników, zakłócenie działalności służb ochronnych. Pracownicy przedszkola powinni być świadomi o możliwości ograniczenia działalności dydaktycznej oraz utrudnienia dojazdu pracowników i rodziców dzieci do przedszkola. Należy śledzić komunikaty środków masowego przekazu o stanie klęski żywiołowej dla regionu oraz dokonać oceny stanu zagrożenia szkoły w zakresie wpływu czynników zewnętrznych na stan techniczny przedszkola.

2.9.1. Postępowanie w warunkach intensywnych opadów śniegu i mrozów

Intensywne opady śniegu występujące podczas niskich temperatur w dodatku przy silnym wietrze są szczególnie uciążliwe, a dla wielu ludzi mogą być również niebezpieczne. Duże opady śniegu, niespodziewane ataki mrozu, huragan i burze śnieżne mogą sparaliżować życie w dużej części kraju. Miejscowości mogą zostać pozbawione dopływu energii elektrycznej, a zatem ocieplania mieszkań i miejsc pracy.

Do szczególnych zadań dyrektorów przedszkoli w warunkach intensywnych opadów śniegu i niskich temperatur należy:

- 1) wykonywać zadania podawane w komunikatach pogodowych lokalnych stacji radiowych i telewizyjnych (o zamiarze wykonania każdego przekazanego komunikatu – należy powiadomić przełożonego).
- 2) wykonywać zadania przełożonych, przekazywane w doraźnie wydawanych zarządzeniach,
- 3) w obiektach przedszkola (salach dydaktycznych, pomieszczeniach administracyjnych) należy zarządzić uszczelnienie ścian, poddaszy, okien i drzwi,
- 4) przekazywać informacje pracownikom i w prosty sposób dzieciom o zasadach zachowania się w zaistniałych warunkach, m.in.: nosić ubranie składające się z kilku warstw, luźne, zewnętrzna odzież powinna być łatwa do zdjęcia i wodoodporna,
- 5) unikać zbędnego lub nadmiernego wysiłku, zimne otoczenie powoduje dodatkowe obciążenie serca, przemęczenie w warunkach niskich temperatur może być następstwem zawału serca,

- 6) korzystać z publicznych środków komunikacji,
- 7) obserwować, czy nie występują zauważalne objawy odmrożeń (utrata czucia, jasny lub blady kolor małżowin usznych, nosa, palców rąk i nóg). W przypadku wystąpienia wymienionych objawów wezwać lekarza,
- 8) zapewnić wentylację pomieszczeń,
- 9) nie podawać pracownikom kawy – ze względu na zawartość kofeiny,
- 10) nie podawać żadnych leków bez konsultacji z lekarzem.

O wszystkich zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi i ochrony mienia należy informować:

- 1) bezpośredniego przełożonego,
- 2) służby dyżurne:
 - a) Pogotowia Ratunkowego tel.: 999, 112;
 - b) Straży Pożarnej tel.: 998, 112;
 - c) Policji tel.: 997, 112;
 - d) Pogotowia Energetycznego tel.: 994;
 - e) Pogotowia Ciepłego tel.: 993;
 - f) Pogotowia Gazowego tel.: 992;

W warunkach intensywnych opadów śniegu i mrozu należy pamiętać, że:

- 1) odmrożenie jest następstwem oddziaływania zimna, najczęściej na odkryte części ciała, w wyniku, którego dochodzi do znacznego wychłodzenia całego organizmu, zaczerwienienie części ciała, utrata czucia lub bladość palców rąk, nóg, nosa, małżowin usznych;
- 2) wychłodzenie jest następstwem spadku temperatury ciała poniżej 35°C w wyniku czego powstaje zaburzenie świadomości, śpiączka, powolna mowa, lub zburzeniem mowy, poczucie wyczerpania i senność;
- 3) w temperaturze poniżej -30°C przy silnym wietrze (także przy silnym wietrze i temperaturze poniżej 0°C) może dojść do odmrożenia lub wychłodzenia organizmu;
- 4) w wypadku odmrożenia lub wychłodzenia należy wezwać pomoc lekarską, a następnie rozpocząć powolne ogrzewanie osoby poszkodowanej. Ogrzewanie rozpocząć od ogrzewania torsu, zdjąć ubranie, ułożyć chorego na suchej pościeli (kocu, pledzie itp.) okryć pierzyną, kołdrą lub ciepłym kocem, folią aluminiową, ogrzać własnym ciałem;

- 5) przy odmrożeniach kończyn, ogrzewać je ciepłą wodą o temperaturze ciała człowieka, przy odmrożeniach nosa, małżowin usznych itp. okładać je ciepłymi okładami;
- 6) osobie z wychłodzeniem lub odmrożeniami nie podawać alkoholu, kawy, lekarstw bez decyzji lekarza.

2.9.2. Postępowanie w warunkach zagrożenia silną wichurą i huraganem

Najczęstszą przyczyną silnych wichur i huraganów jest szybkie przemieszczanie się aktywnych niżów. W naszej strefie klimatycznej wichury i huragany występują najczęściej i przyjmują najgroźniejszą formę w okresie wiosennym i letnim silny wiatr przyjmujący postać huraganu jest bardzo niebezpieczny w okresie zimowym, szczególnie gdy towarzyszą mu opady śniegu i niska temperatura.

Do zadań dyrektora przedszkola jest zapewnienie sprawnej obsługi obiektów, przygotowanie odpowiednich instrukcji o postępowaniu na wypadek wystąpienia silnej wichury lub huraganu. Do obowiązków wszystkich pracowników jest wykonanie podstawowych zadań zapewniających ochronę życia ludzi i mienia przedszkola. W celu sprawnego przebiegu akcji ratowniczej w warunkach silnej wichury lub huraganu należy posiadać wcześniej przygotowane plany wykonania przedsięwzięć zapewniających ochronę ludzi i mienia szkoły. W warunkach silnej wichury lub huraganu dyrektor jest zobowiązany przekazać pracownikom zadania do natychmiastowego wykonania, przede wszystkim:

- 1) zamknąć okna, zabezpieczyć rynny i inne części budynków, np.: parapety, lampy naścienne itp.;
- 2) sprawdzić konstrukcje dachowe w budynkach, jeżeli zachodzi potrzeba podejmować decyzję o natychmiastowej naprawie (przytwierdzeniu elementów dachowych do budynku);
- 3) zabezpieczyć latarnie i inne urządzenia na terenie przedszkola, które mogą ulec zniszczeniu;
- 4) usunąć z parapetów i balkonów przedmioty, które mogą zagrażać przechodniom;
- 5) usunąć z obejścia przedmioty i urządzenia, które mogą być porwane przez wiatr lub przeszkadzać w prowadzeniu akcji ratunkowej;
- 6) zapewnić odpowiednią ilość oświetlenia zapasowego (lampy naftowe, świece, baterie do latarek itp.);
- 7) zabronić parkowania pojazdów pod drzewami, trakcjami elektrycznymi, planszami reklamowymi, na drogach ewakuacyjnych i pożarowych, w przejściach i innych miejscach, które mogą zagrażać życiu lub uszkodzeniu mienia. Drogi

ewakuacyjne i pożarowe oraz przejścia mogą być wykorzystane do niesienia pomocy poszkodowanymi prowadzenia ewakuacji;

- 8) sprawdzić i uzupełnić wyposażenie apteczek pierwszej pomocy;
- 9) wyłączyć główny włącznik dopływu prądu i gazu w celu ograniczenia niebezpieczeństwa powstania pożaru.

W warunkach silnej wichury lub huraganu, o wszystkich zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi i ochrony mienia należy informować:

- 1) bezpośredniego przełożonego;
- 2) służby dyżurne:
 - a) Straży Pożarnej
 - b) Policji
 - c) Pogotowia Ratunkowego
 - d) Pogotowia Energetycznego
 - e) Pogotowia Gazowego
 - f) Pogotowia Ciepłego

W warunkach silnej wichury lub huraganu należy pamiętać aby:

- 1) unikać zwisających lub leżących przewodów elektrycznych;
- 2) ostrożnie wchodzić do zniszczonych budynków;
- 3) przed wejściem do zniszczonego budynku, sprawdzić instalację elektryczną, gazową i wodociągową (ściekową);
- 4) nie stawać (nie przechodzić) pod balkonami, tablicami reklamowymi, drzewami, trakcjami elektrycznymi i innymi elementami wystającymi ze ścian. W przypadku wystąpienia innych zagrożeń jak: gradobicie, upały i susze, stosować się do ogólnie przyjętych zasad i zaleceń podawanych w komunikatach radiowych i TV. Zjawisko gradobicia występuje w okresie wiosenno-letnim na skutek anomalii pogodowych. Gradobicie najczęściej towarzyszy silny huraganowy wiatr. Jest to zjawisko krótkotrwałe, od kilku do kilkunastu minut. Mając na uwadze bezpieczeństwo, na czas burzy z gradobicie najlepiej ukryć się.

Upały, najczęściej długotrwałe powodują susze i występuje między nimi współzależność. Upały, a w następstwie susze występują w określonym narastającym czasie, który pozwala na podjęcie szeregu przedsięwzięć zmierzających do minimalizacji ich skutków.

Do najważniejszych przedsięwzięć należy zaliczyć:

- 1) zgromadzenie zapasów żywności, wody;
- 2) limitowanie zużycia żywności, wody;

2.10. Wystąpienie katastrofy budowlanej

Katastrofy budowlane najczęściej powodowane są:

- 1) wybuchami gazu;
- 2) obsunięciem gruntu na pochyłym terenie, na którym usytuowany jest budynek;
- 3) nadwężeniem (przeciążeniem) dopuszczalnego obciążenia ważnych elementów konstrukcyjnych budynków;
- 3 tąpnięciami.

Katastrofa budowlana najczęściej ma charakter gwałtowny, trwa stosunkowo krótko i jest bardzo niszcząca. W miejscach bezpośredniego działania może spowodować ogromne szkody np.: zniszczyć budynki (okna, dachy). W przypadku zagrożenia wystąpienia katastrofy budowlanej i ewakuacji z obiektu należy:

- 1) wyłączyć instalację gazową, elektryczną, wodną;
- 2) zabrać ze sobą podstawową dokumentację, najcenniejsze mienie (w miarę możliwości).

Dyrektor jako kierujący akcją ratowniczą sprawdza:

- 1) czy wszystkie dzieci opuściły budynek;
- 2) zabezpiecza teren katastrofy;
- 3) zbiera informacje o osobach, które pozostały w budynku;
- 4) poszkodowanym udziela pomocy medycznej;
- 5) współpracuje z wyspecjalizowanymi służbami ratowniczymi.

Po przybyciu do obiektu służb ratowniczych dyrektor kierujący dotychczas akcją ratowniczą przekazuje wszystkie informacje dotyczące zdarzenia, także plan sytuacyjny obiektu kierującemu służbami ratowniczymi

Najbardziej prawdopodobnymi zdarzeniami jakie mogą wystąpić w placówkach, powodującymi katastrofy budowlane, są: wybuch gazu i tąpnięcia.